

NAGYTÉRSÉGEK ÉS KISVÁROSOK - MAGYARORSZÁG FUNKCIONÁLIS ALAPON SZERVEZŐDŐ TÉRSÉGEI

MAYER GÁBOR

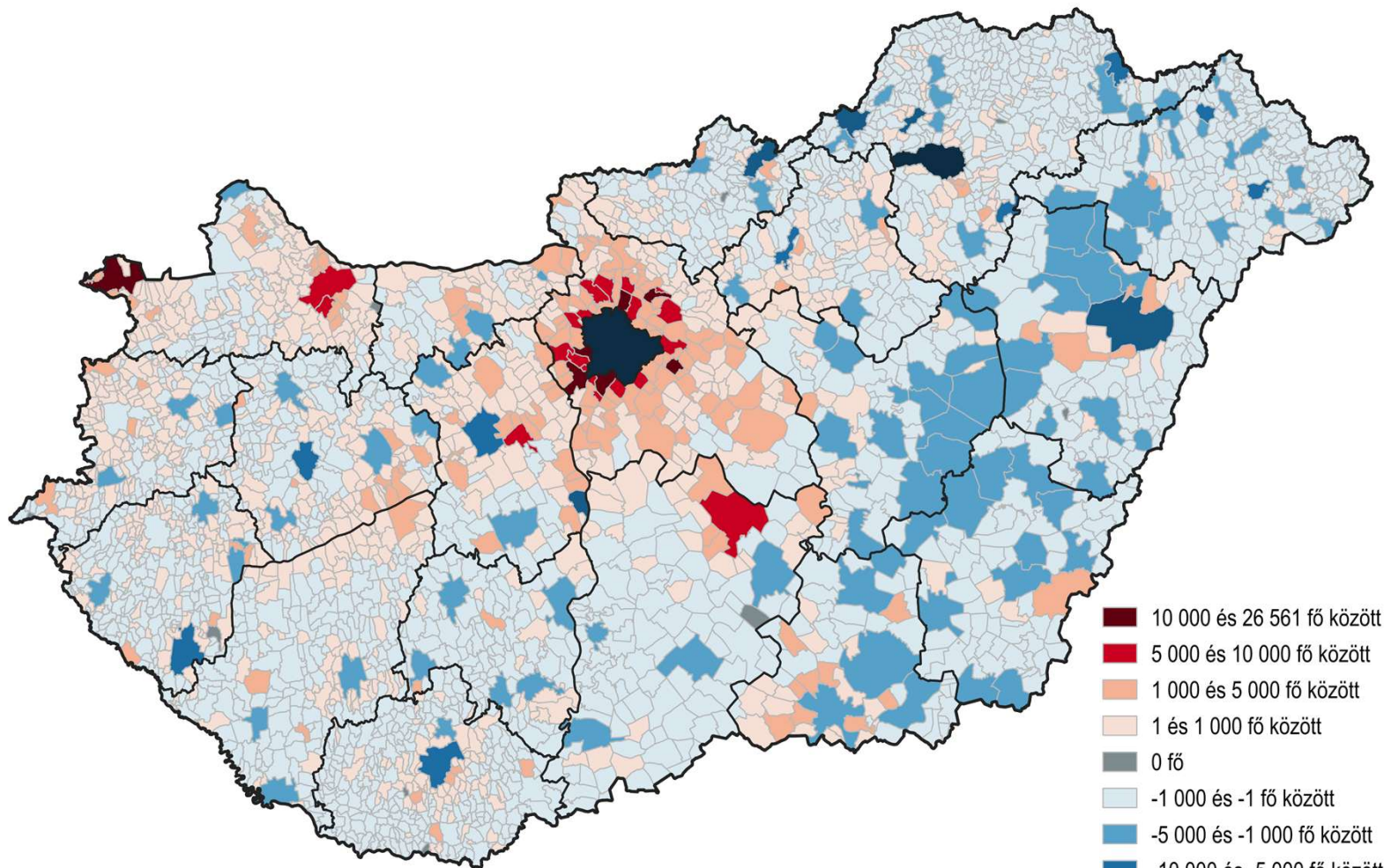
AZ ÉSZAKNYUGAT-MAGYARORSZÁGI GAZDASÁGFEJLESZTÉSI ZÓNA
KOMPLEX FEJLESZTÉSÉÉRT FELELŐS KORMÁNYBIZTOS

PANNON EGYETEM
GAZDÁLKODÁS- ÉS SZERVEZÉSTUDOMÁNYOK DOKTORI ISKOLA
PHD HALLGATÓ

SIÓFOK
2026.01.16.

A HOSSZÚ TÁVÚ BELFÖLDI NÉPMOZGÁSOK MINTÁZATA

1990 ÉS 2023 KÖZÖTT
A BELFÖLDI VÁNDORLÁSI
EGYENLEG ÖSSZEGE



Forrás: Központi Statisztikai Hivatal

A TERÜLETFEJLESZTÉSI SZAKPOLITIKA ÉS A TÉR-TUDOMÁNYOK AKTUÁLIS KÉRDÉSEI



A magyar településrendszerre kihívást jelentő folyamatok és változások megismerése

Demográfiai trendek

Belső vándorlás

Agglomerálódás,
urbanizáció és
szuburbanizáció



A város-vidék viszony pontosabb feltérképezése

A város és ellátott területe
közötti kapcsolatok

A térségi
közszolgáltatások és
fejlesztések hálózatos
szemléletű koordinációja



Hiányos tudás a települések térbeli és funkcionális viszonyrendszeréről

Az utolsó átfogó országos
kutatások a 2001-es
népszámlálás adataira építetten
állnak rendelkezésünkre

A kis- és középvárosok
megerősítése

A szakpolitika-megújítási
motivációkhoz szükséges
megalapozó vizsgálatok még
nem állnak rendelkezésre
teljeskörűen

„MINDEN VIDÉKNEK LEGYEN VÁROSA” (BIBÓ ISTVÁN, 1971)

„...annál nyilvánvalóbb lett annak szüksége, hogy a **közigazgatási területi egységek összeessenek azokkal a gazdasági egységekkel – elsősorban a városok vonzókörével** –, melyekre az államhatalom és a helyi közületek szerveinek gazdasági tervező- és intézkedő tevékenysége vonatkozott”

130 VONZÁSKÖRZET:

88 VÁROSJÁRÁS

8 BUDAPEST VIDÉKI JÁRÁS

34 RÉSZLEGES KÖZÉPFOKÚ KÖZPONT



A MAGYAR TELEPÜLÉSHÁLÓZAT FUNKCIONÁLIS VÁROSI TÉRSÉGEI (VÁTI, 2010)

„A városi központok és a vonzásterükbe tartozó kisebb települések funkcionálisan összetartozó rendszert jelentenek, amelyben a napi (...) ingázás, a feladat-funkciómegosztás (...) kapcsolják össze az egyes elemeket.”
(VÁTI, 2010)

110-130 térségi szervező centrum a gazdasági erő és 63-féle állami és közszolgáltatási funkció koncentrációja alapján



A MODERN KÖRI JÁRÁSOK KIALAKÍTÁSÁNAK MEGALAPOZÓ MÓDSZERTANA (HÉTFA, 2011)

**„a polgárok térhasználati
szokásaihoz és területi
identitásához illeszkedő ...,
funkcióktól függő lehatárolása”**

Központ és vonzáskörzet
lehatárolás, komplex mutató
alapján, négy témakör mentén:

- a települések népessége,
- ingázási volumen,
- közfunkciók száma,
- kereskedelmi egységekkel
való ellátottság

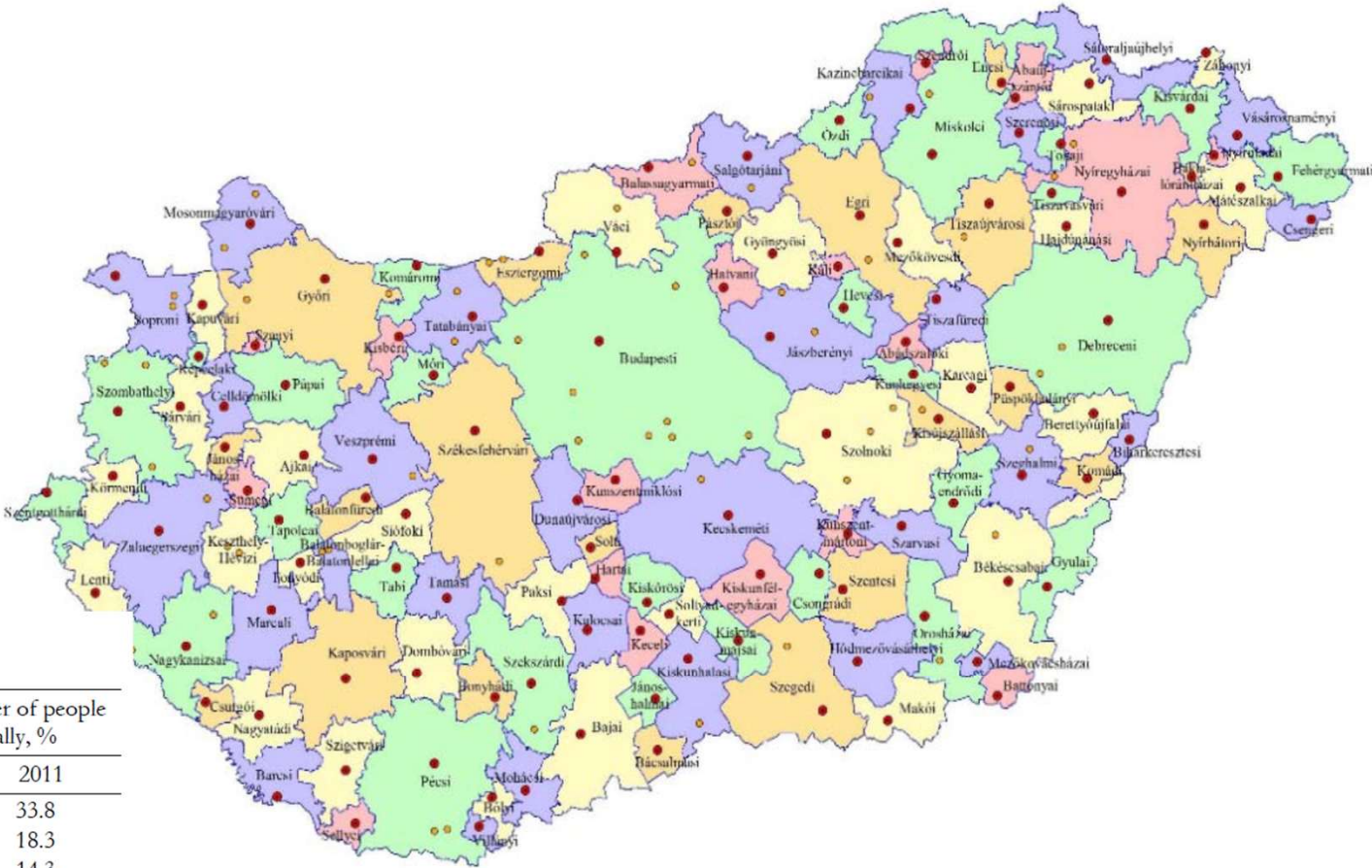


HELYI MUNKAERŐPIACI VONZÁSKÖRZETEK (PÉNZES ET AL., 2014)

„a foglalkoztatáshoz kötődő területi mobilitás az egyik legerősebb térszerkezet-formáló tényező”

Distribution of settlements and people employed locally
by the magnitude of the Local Labour Systems

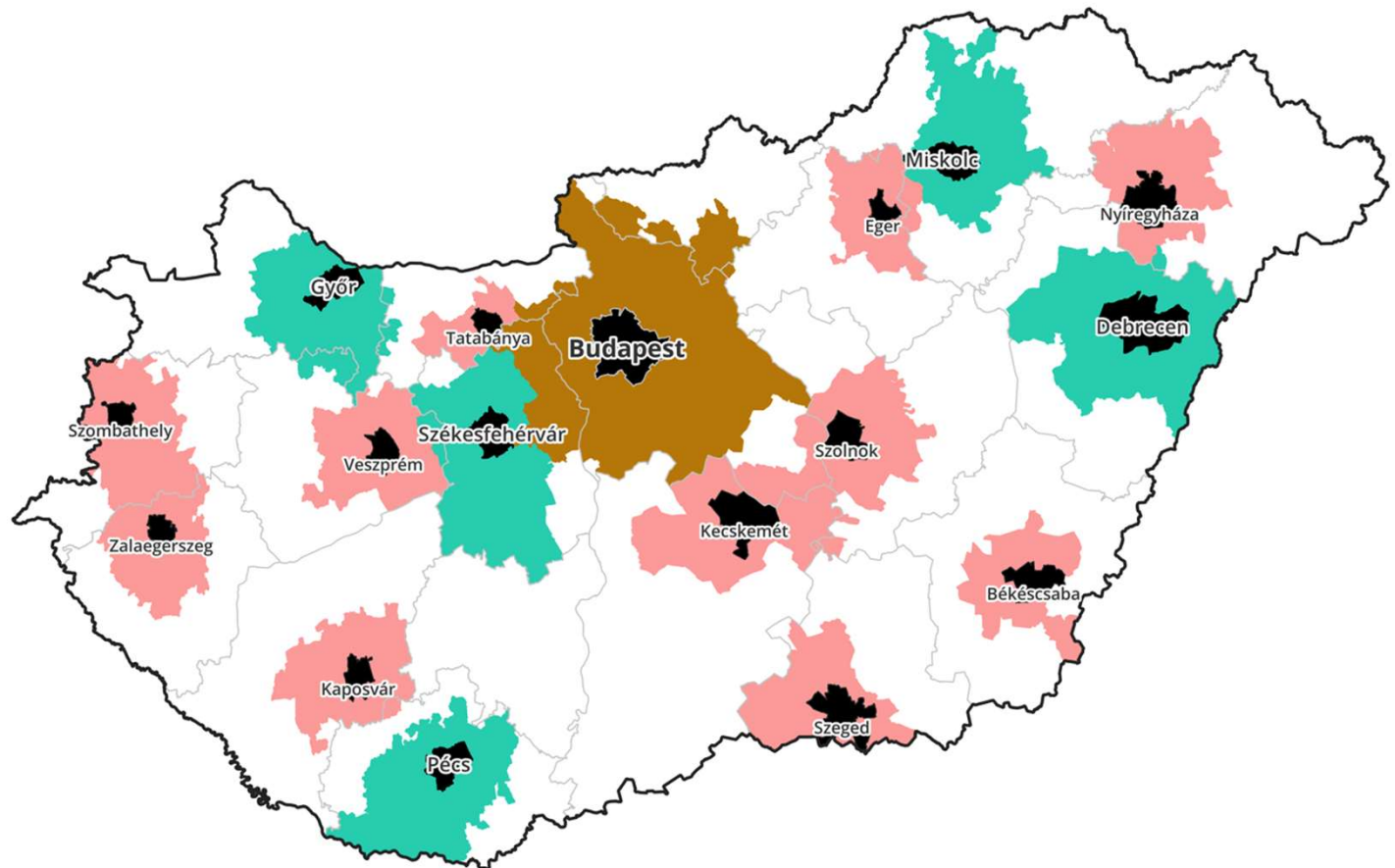
LLS-categories by the number of people employed locally	Number of Local Labour Systems in the categories		Share in the number of people employed locally, %	
	2001	2011	2001	2011
1,000,000 –	1	1	31.8	33.8
100,000 – 999,999	3	6	9.6	18.3
50,000 – 99,999	9	8	18.8	14.3
20,000 – 49,999	18	16	17.0	13.8
10,000 – 19,999	26	29	10.9	11.5
1,000 – 9,999	84	63	11,9	8,2
Total	141	123	100.0	100.0



Forrás: Péntzes, J., Molnár, E., & Pálóczi, G. (2014). Helyi munkaerő-piaci vonzaskörzetek az ezredforduló utáni Magyarországon. Területi Statisztika, 54(5), 474–490.

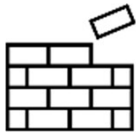
NAGY INGÁZÁSI KÖZPONTOK (OECD, 2022)

**Használható-e valós
területpolitikai
eszközként az OECD-
EU módszertan?**



Forrás: Közigazgatási és Területfejlesztési Minisztérium szerkesztés a KSH 2022. évi népszámlálási adatok alapján.

A HAZAI ALAP- ÉS KÖZÉPFOKÚ VONZÁSTÉRSÉGEK KÖZPONTJAINAK KVANTITATÍV MÓDSZERTANNAL TÖRTÉNŐ FELTÉRKÉPEZÉSE



A munkaerőpiaci és oktatási ingázási központok beazonosítása

A több mint 1000 fő (munkaerőpiaci, köznevelési és szakképzési célú) beingázóval rendelkező települések, melyek legalább 5 település számára az elsődleges ingázási központok

Adatforrás:

KSH 2022. évi népszámlálás ingázási adatai

KIR köznevelési, SZIR szakképzési ingázási adatai



A térségi hatású kiskereskedelmi központok feltérképezése

A legalább egy, minimum 1000 m2 alapterületű hipermarkettel, szupermarkettel, vagy diszkonttal rendelkező települések

Adatforrás:

KSH 2023.12.31-i önkormányzati adatszolgáltatás



Várostérségi szintű közszolgáltatások elérhetősége

46 közszolgáltatás településszintű adatbázisának előállítása és abból a kis- és középvárosi léptéket leginkább meghatározó 12 közszolgáltatás megléte

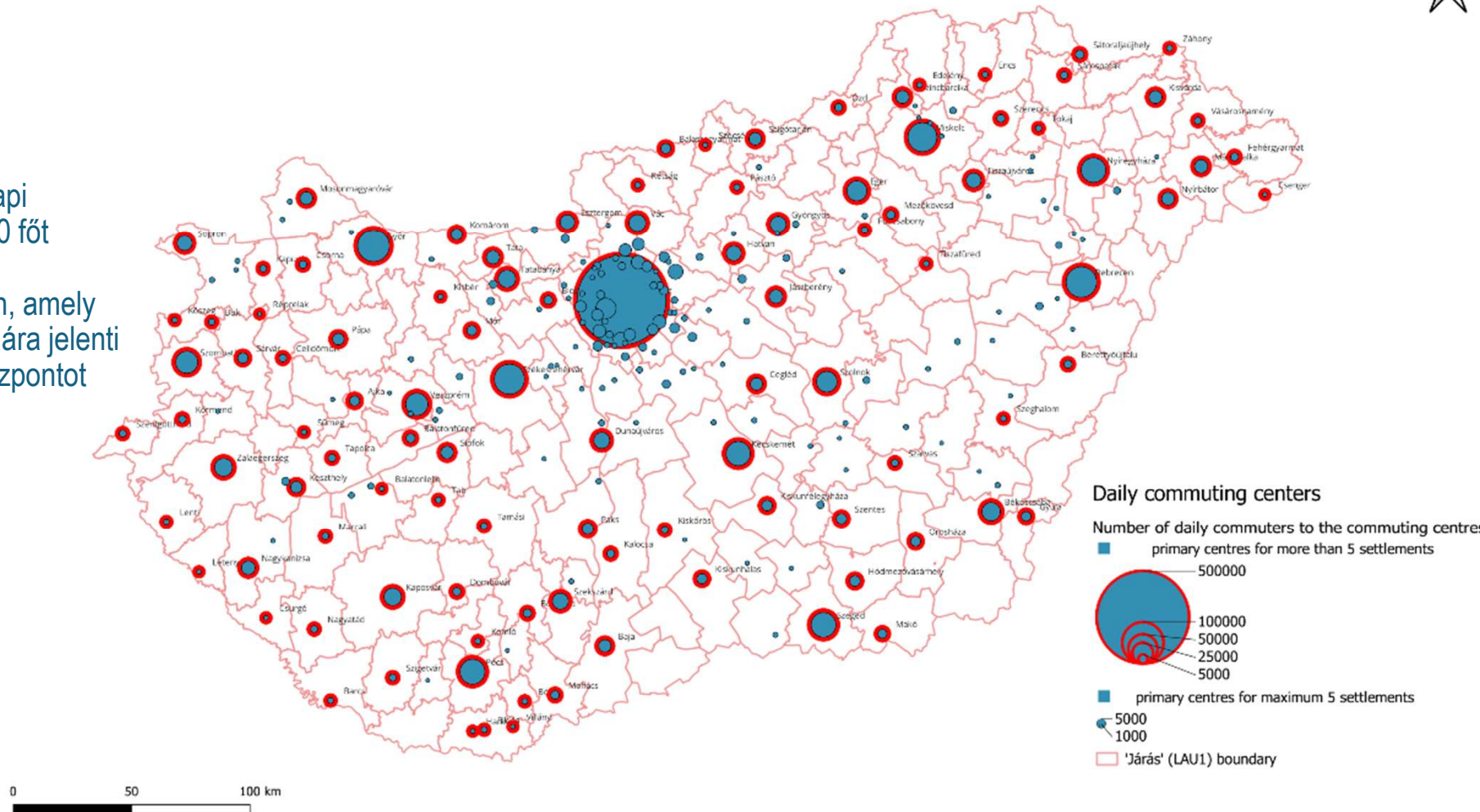
Adatforrás:

Szakpolitikai felelősök adatszolgáltatása a közszolgáltatások települési szintű rendelkezésre állásáról

A TÉNYLEGES MUNKAERŐPIACI ÉS OKTATÁSI INGÁZÁSI KÖZPONTOK MAGYARORSZÁGON

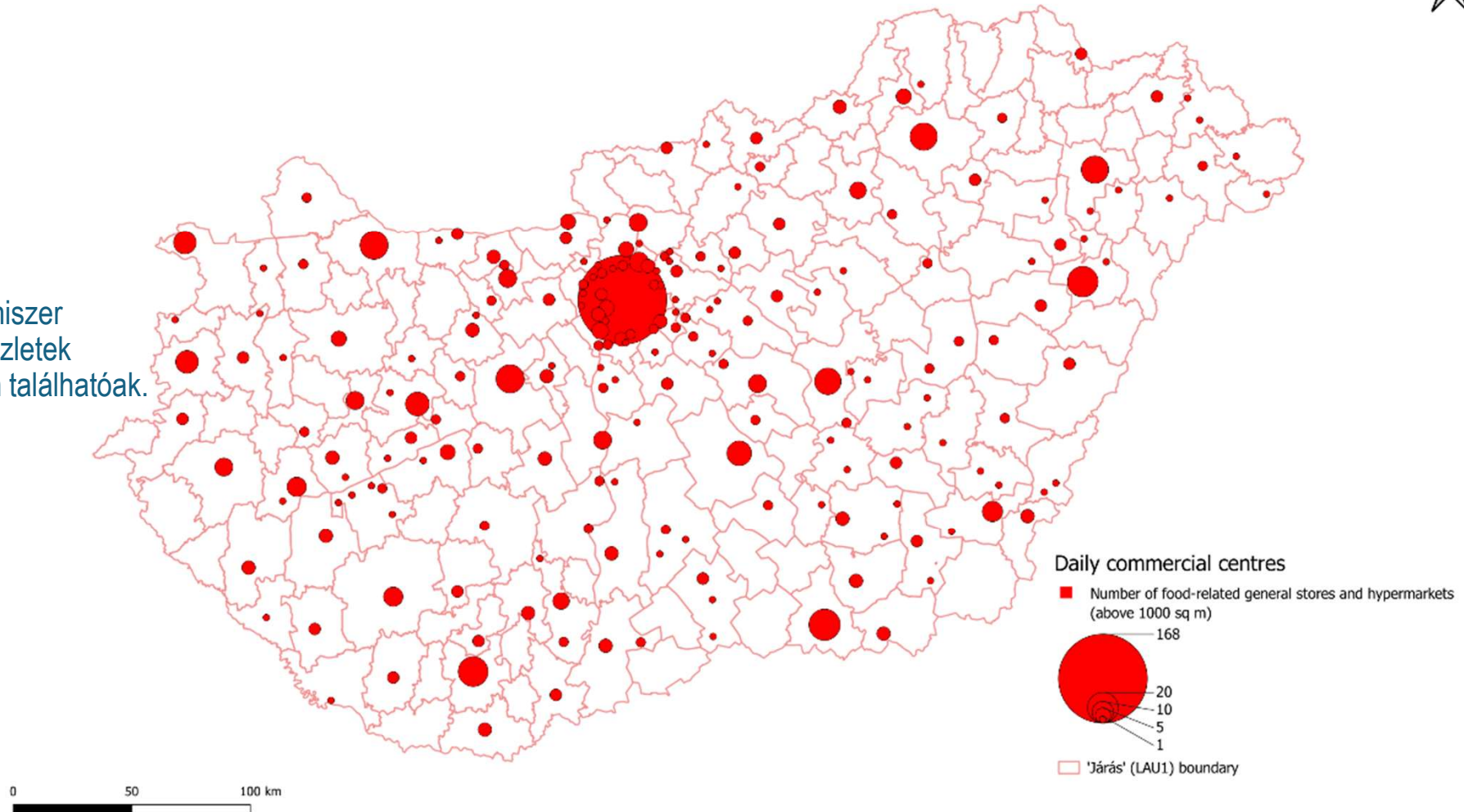
247 településen éri el a napi
beingázók száma az 1.000 főt

Ebből 105 olyan város van, amely
legalább 5 település számára jelenti
az elsődleges ingázási központot
(önmagát nem beleértve)

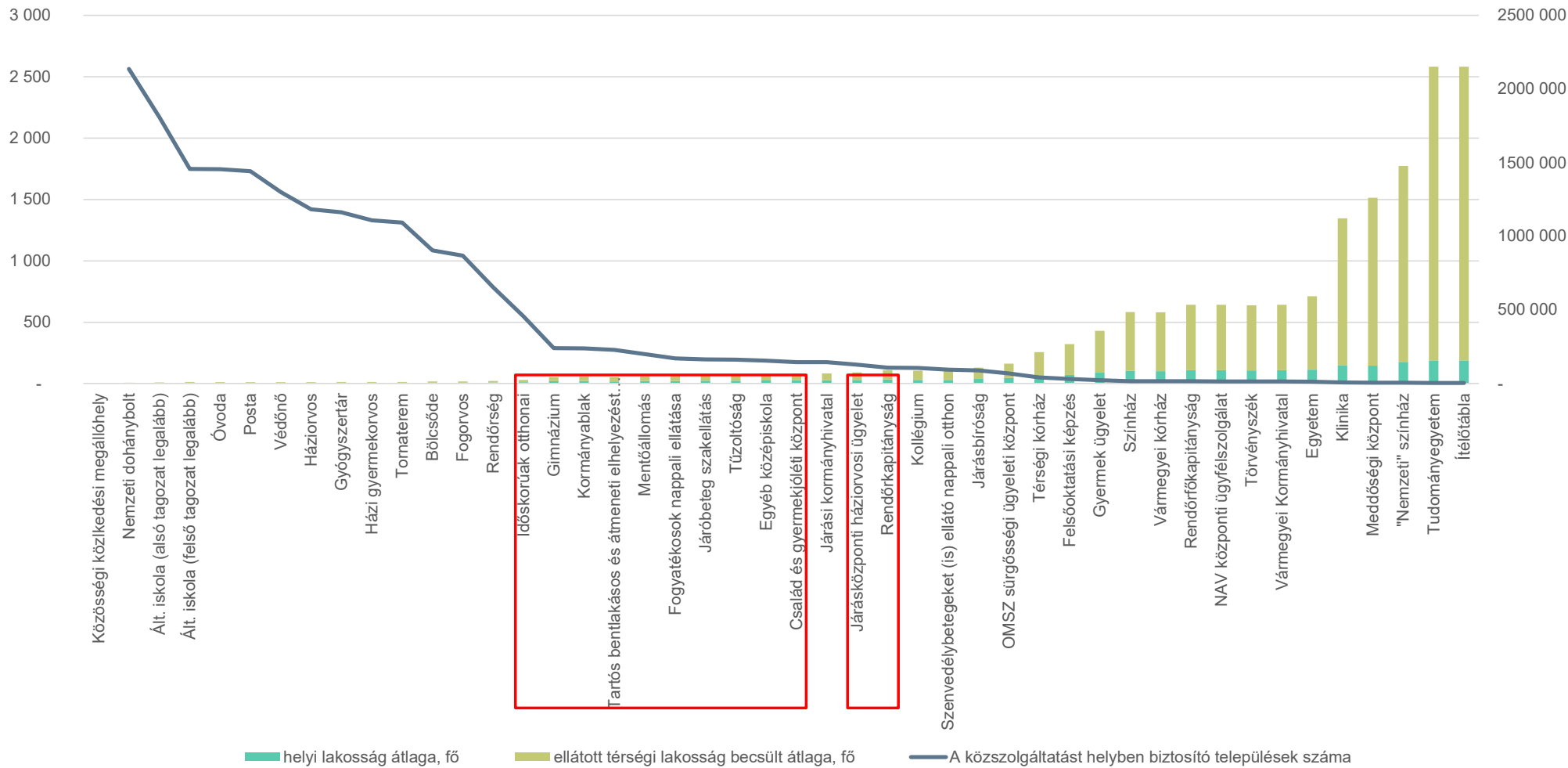


A TÉRSÉGI HATÁSÚ KISKERESKEDELMI KÖZPONTOK MAGYARORSZÁGON

1.000 m² feletti napi élelmiszer
vásárláshoz kapcsolódó üzletek
összesen 204 településen találhatók.



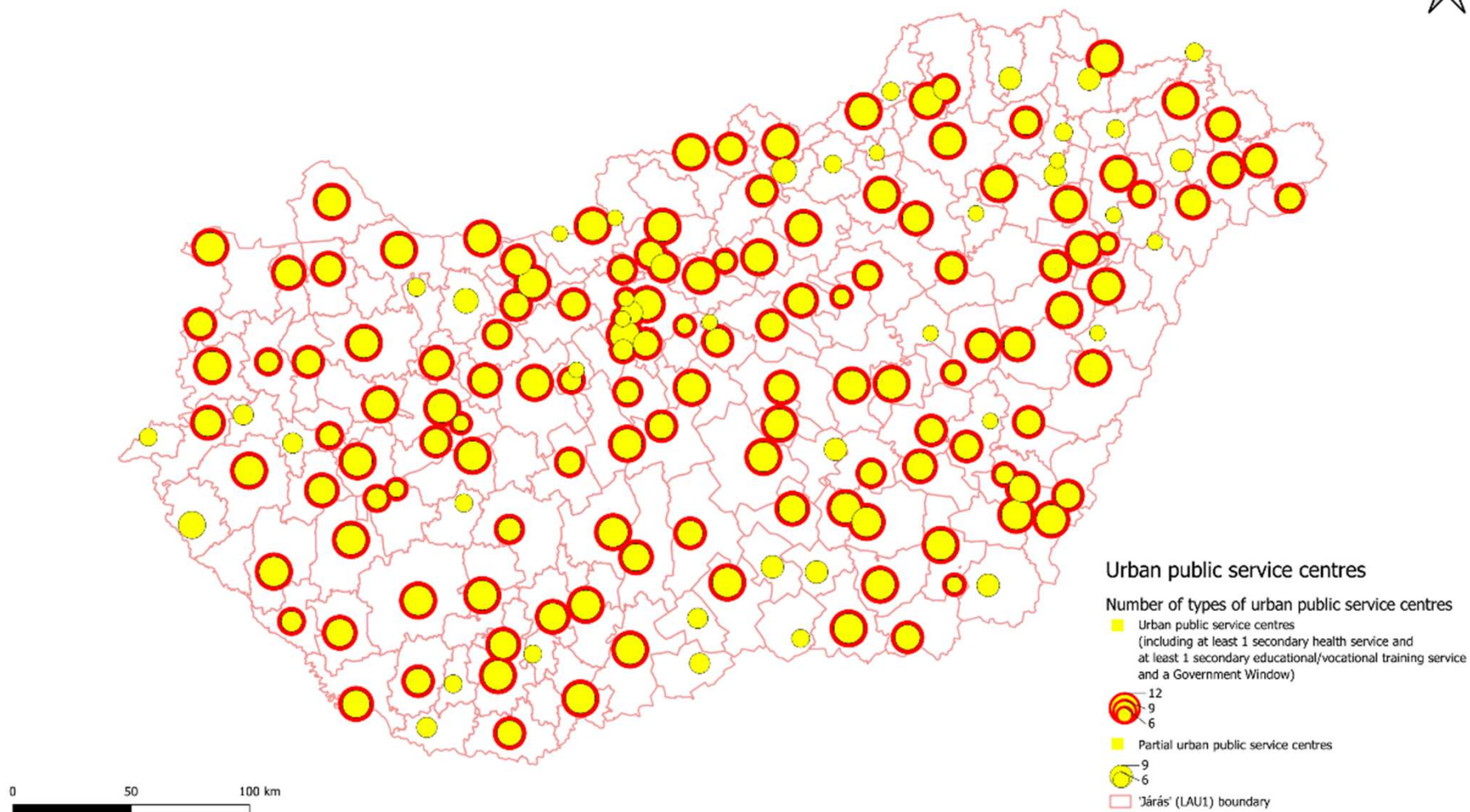
A KÖZSZOLGÁLTATÁSOK ELOSZLÁSA MAGYARORSZÁGON



Forrás: Egyes minisztériumoktól származó adatszolgáltatások, Központi Statisztikai Hivatal, Közigazgatási és Területfejlesztési Minisztérium

VÁROSTÉRSÉGI SZINTŰ KÖZSZOLGÁLTATÁSOK MAGYARORSZÁGON

183 város a vizsgált
közszolgáltatás típus
legalább felével
rendelkezik.



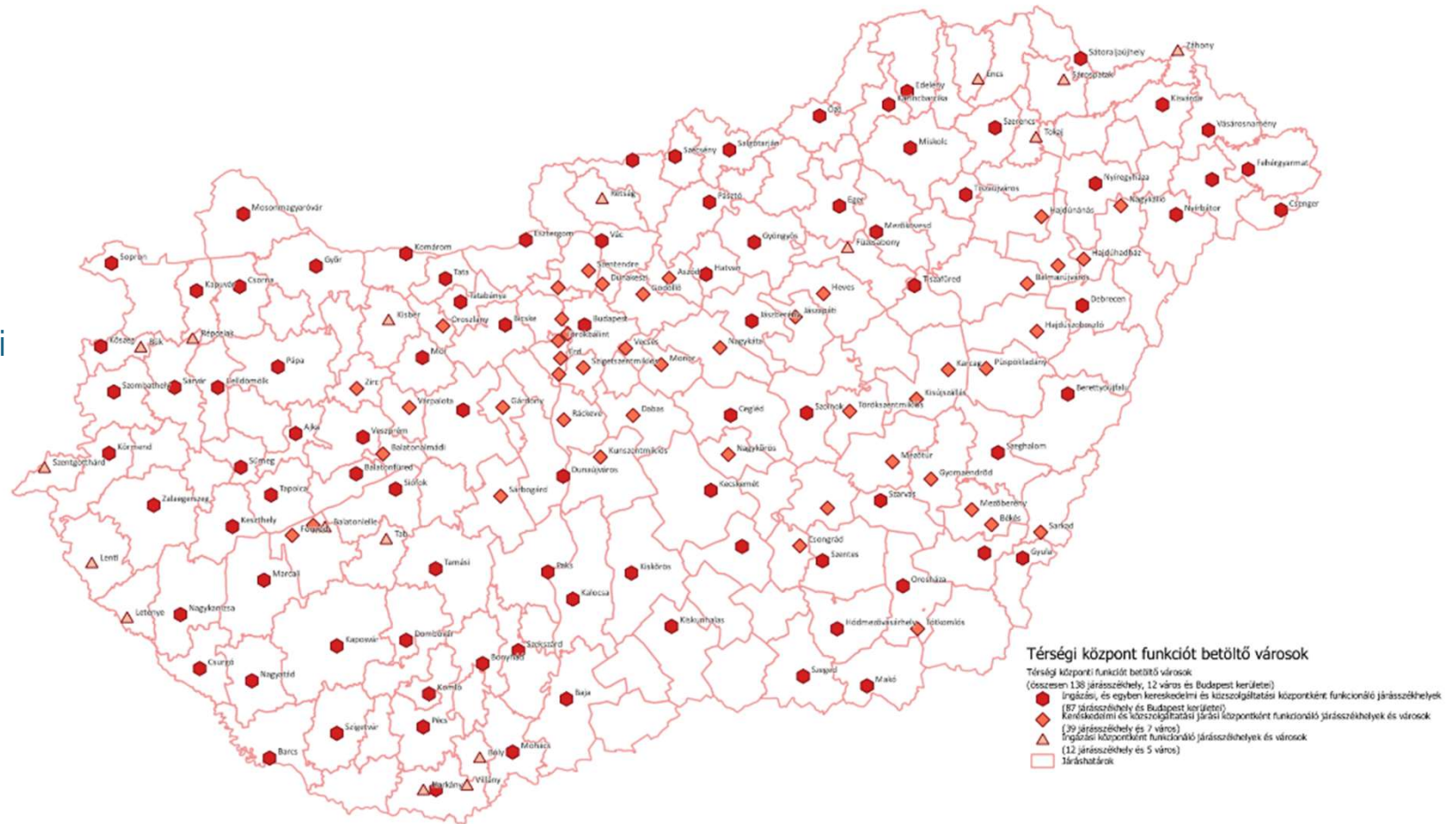
A TÉRSÉGI KÖZPONT FUNKCIÓT BETÖLTŐ JÁRÁSSZÉKHELYEK ÉS VÁROSOK

**Összesen 151 vonzástér-ségi
központ azonosítható:**

87 járásszékhely és a főváros
ingázási, valamint
közszolgáltatási és kereskedelmi
központként is funkcionál

63 település teljesít legalább két
funkcionális kritériumot

Közülük 12 nem járásszékhely
(Balatonboglár, Balatonlelle,
Budaörs, Gyömrő, Kisújszállás,
Mezőberény, Répcelak,
Százhalombatta, Tótkomlós,
Törökbálint, Újfehértó, Velence)



A VÁROSTÉRSÉGI KÖZPONTOK VONZÁSTERÜLETEINEK LEHATÁROLÁSA EGYESÍTETT FUNKCIONÁLIS VONZOTTSÁG ÉRTÉK KISZÁMÍTÁSA

A 3 funkcionális vonzottság tényező (ingázás, kiskereskedelem, közszolgáltatások) súlyozott összege

$$FCA_i = I_i^* + R_i^* + S_i^*$$

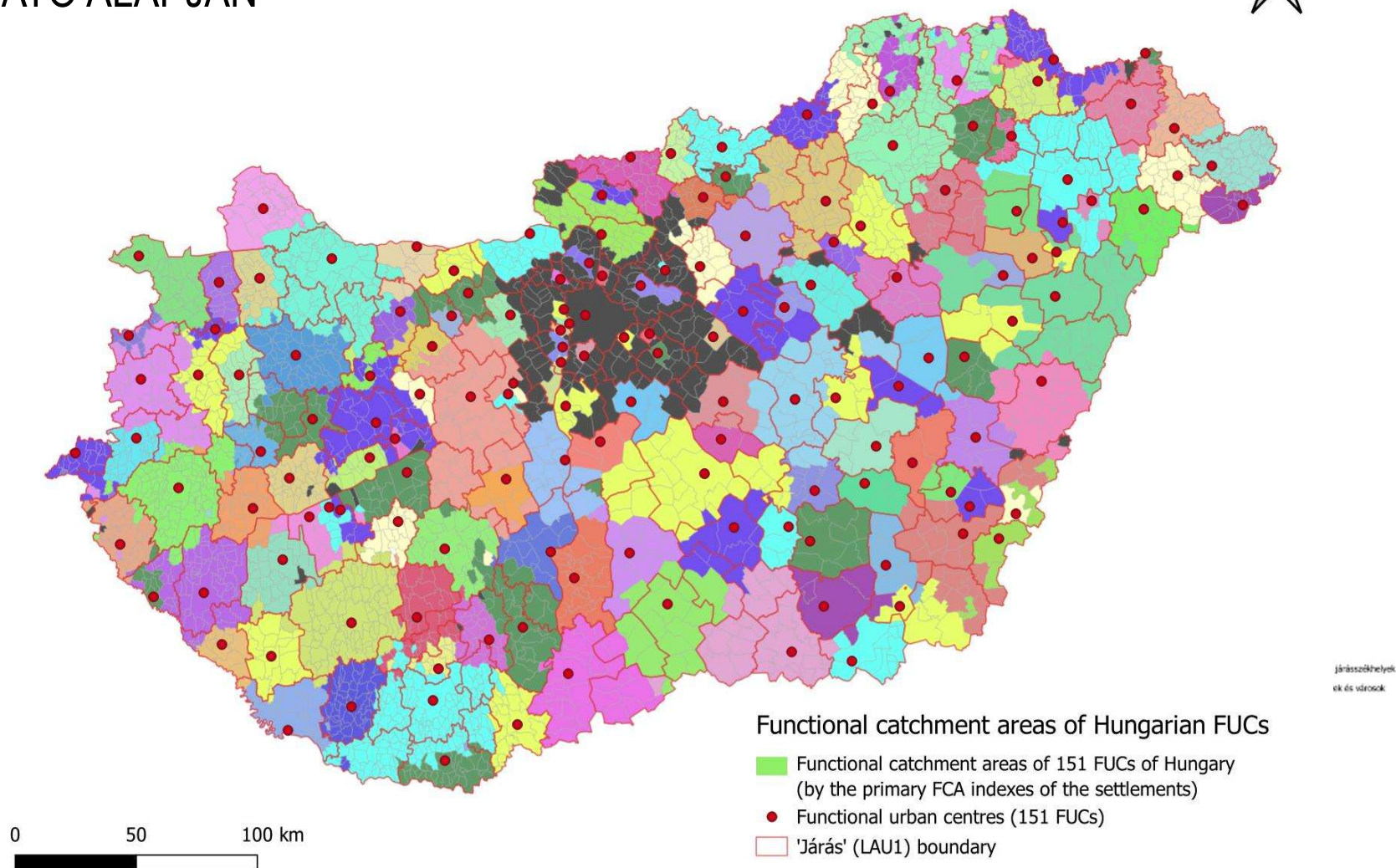
$$I_i^* = \frac{(I_i - \min(I))}{\max(I) - \min(I)}$$

$$R_i^* = 1 - \left[\frac{R_i - \min(R)}{\max(R) - \min(R)} \times \frac{R_i}{\sum R} \right]$$

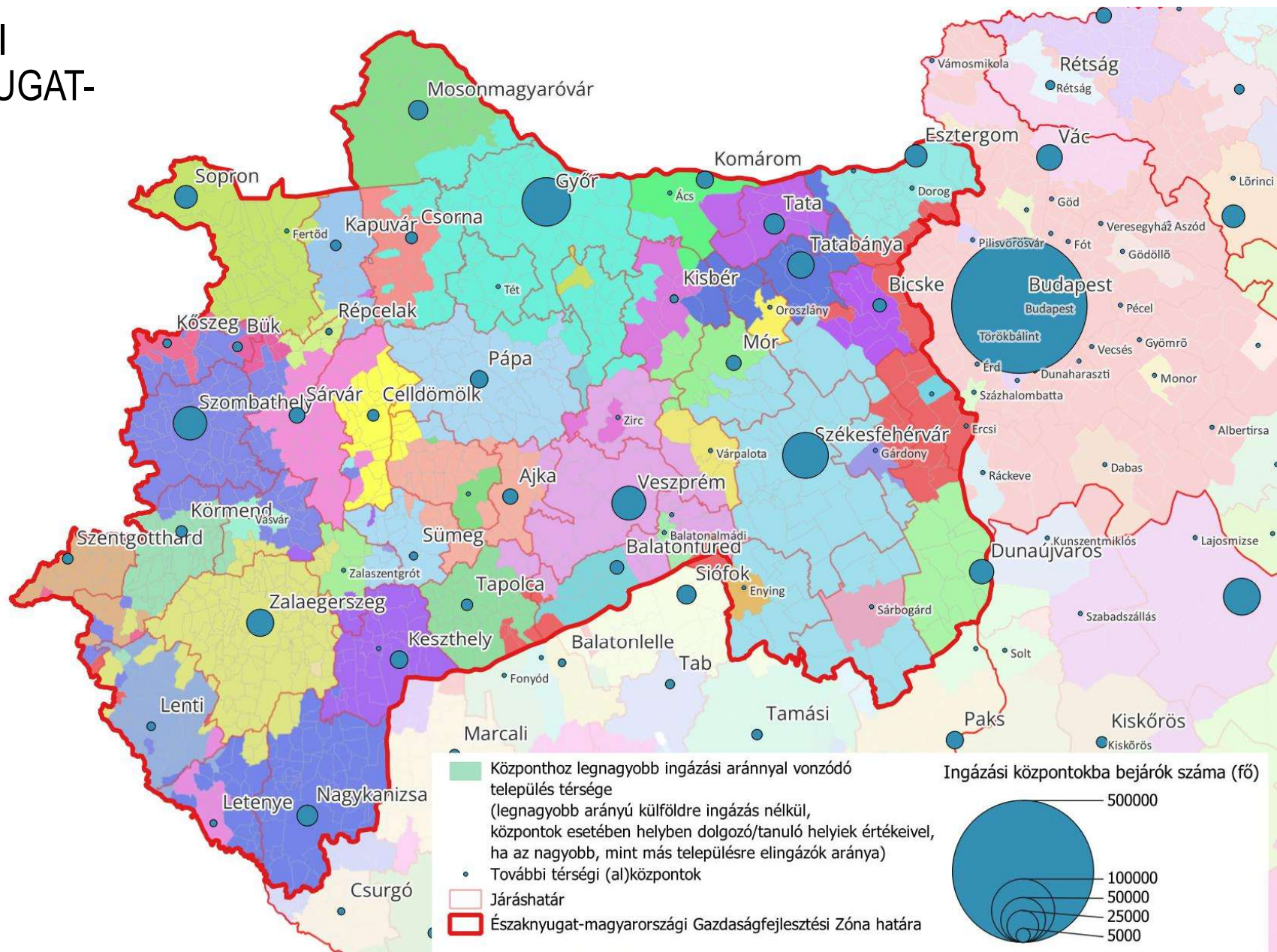
$$S_i^* = \frac{(S_i - \min(S))}{\max(S) - \min(S)}$$

- FCA_i : Az i település funkcionális vonzáskörzetének értéke
- I_i : Az i településről a funkcionális vonzáskörzet központjába érkező ingázók aránya
- R_i : A legrövidebb közúti utazási idő (percben) az i településről a kiskereskedelmi egységekig
- S_i : Azon közszolgáltatások száma, amelyekhez az i település a leggyorsabban hozzáfér (az összes kiindulási pont közül), azaz ahol a szolgáltatás a leggyorsabban elérhető i településről (maximum 16 közül),
- $\sum R$: Az i településről minden olyan településre, ahol 1000 m²-nél nagyobb kiskereskedelmi egység található, 30 percen belül közúton megtehető leggyorsabb utazási idők összege.
- $\min()$, $\max()$: Az egyes változók minimum- és maximumértékei a releváns összehasonlító csoporton belül.

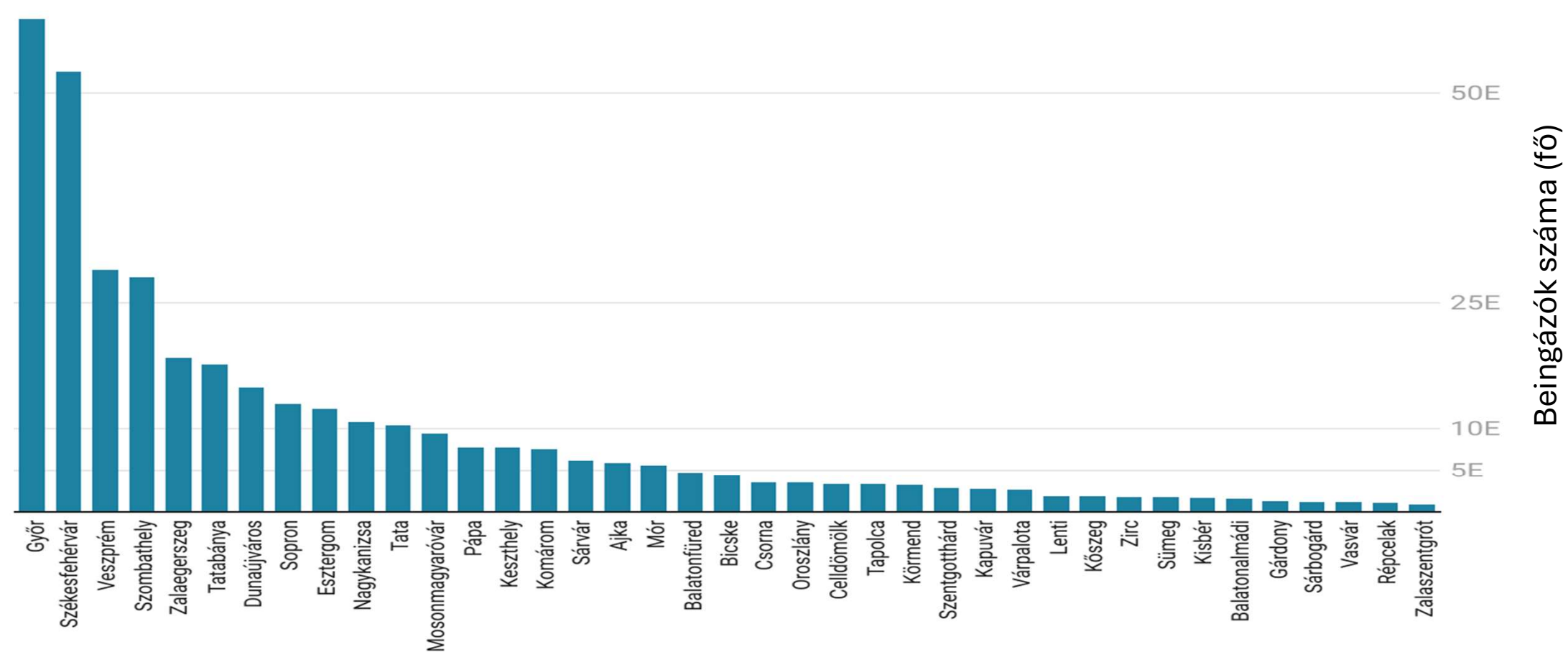
MAGYARORSZÁG 151 VÁROSTÉRSÉGE KOMPLEX VONZOTTSÁGI MUTATÓ ALAPJÁN



ELSŐDLEGES INGÁZÁSI KÖZPONTOK ÉSZAKNYUGAT- DUNÁNTÚLON

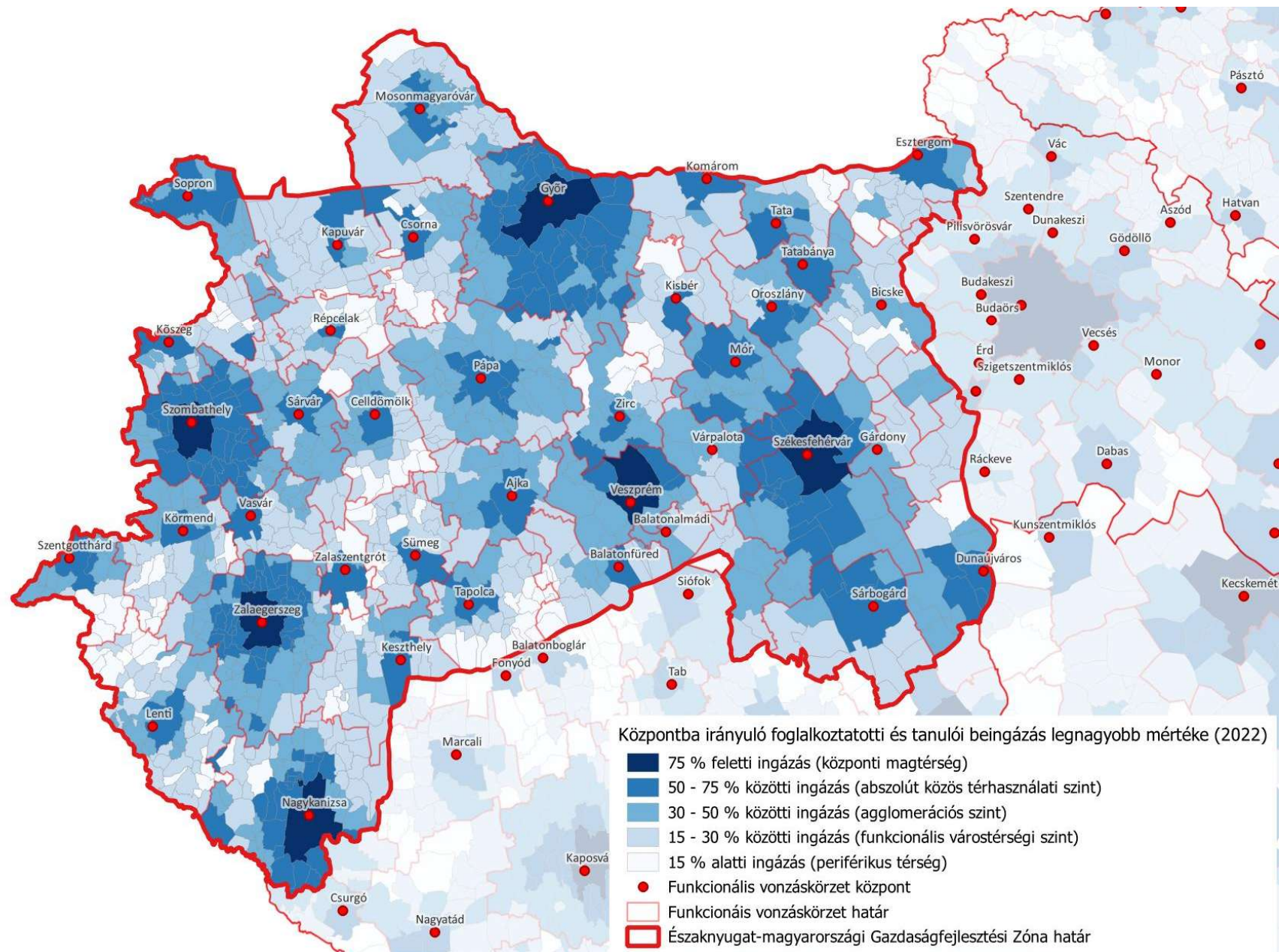


BEINGÁZÓK SZÁMA (2022)



A készítéshez használt program: Datawrapper

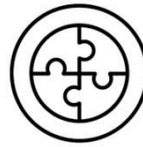
TÉRSÉGI KÖZPONTBA INGÁZÓK ARÁNYA



A TÉRSÉG GAZDASÁGFEJLESZTÉSÉNEK ALAPVETÉSEI



Tartós siker csak a belső kohézió
megerősítésével érhető el



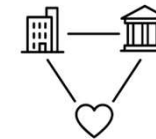
A belső integritás a közigazgatási
határoktól függetlenül elérendő
követelmény



A kohézió egyik kulcsa az
erőforrások hatékony
menedzsmentje



Ehhez szükséges a zóna gazdasági és
társadalmi tekintetben összetartozó
alegységeinek feltérképezése



Tudatos együttműködési struktúra kialakítása
szükséges az erőforrások jobb koordinációja
érdekében a vállalati, kormányzati és non-
profit szereplők között

Köszönöm a figyelmet!

MAYER GÁBOR